

شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار در رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی در دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری ارومیه

زهرا طیبی^۱، جواد کیهان^{۲*}

تاریخ دریافت ۱۳۹۷/۰۷/۰۶ تاریخ پذیرش ۱۳۹۷/۱۰/۰۸

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: با افزایش سرعت تغییرات در جهان امروز و نیز تغییر نیازهای افراد، تغییرات در کمیت و کیفیت خدمات مراقبت بهداشتی در حال افزایش است. حرفه پرستاری نیاز به سازگاری با این تغییرات و بازسازی مداوم خود در این زمینه دارد. لذا شناخت عوامل مؤثر بر عناصر آموزشی و اطلاع از اهمیت آن‌ها برای رفع مشکلات موجود و ارتقاء کم و کیف فرایند آموزش ضرورتی انکارناپذیر است. بر این اساس، پژوهش حاضر باهدف شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار در رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی در دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه انجام گرفته است.

مواد و روش کار: روش تحقیق ترکیبی از نوع طرح‌های اکتشافی بود که در بخش کیفی، از شیوه پدیدارشناسی و در بخش کمی از روش توصیفی-پیمایشی استفاده گردید. جامعه آماری شامل، کلیه دانشجویان زن و مرد رشته پرستاری دوره‌های کارشناسی و کارشناسی ارشد بودند که داده‌ها لازم در بخش کیفی به شیوه هدفمند و از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۸ نفر از دانشجویان، گردآوری و با تکنیک مضمون محور یا تماتیک موردبررسی و عوامل مؤثر بر متغیرهای موردنظر شناسایی گردید. در ادامه، بر اساس یافته‌های بخش کیفی، سه پرسشنامه تهیه و پس از تأیید روایی آن‌ها به‌وسیله سه تن از اساتید دانشکده و نیز استاد راهنما و محاسبه ضرایب پایایی آن‌ها از طریق آلفای کرونباخ برای گردآوری داده‌ها به مورداجرأ گذاشته شدند. در این مرحله، نمونه آماری شامل ۱۸۰ نفر از دانشجویان رشته پرستاری بودند که به شیوه تصادفی نسبی انتخاب شدند. داده‌های گردآوری‌شده در این مرحله با بهره‌گیری از آمار توصیفی و استنباطی تحت نرم‌افزار 22 spss توصیف و تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌های مربوط به بخش کیفی نشان داد که از دیدگاه دانشجویان، عوامل شش‌گانه (ویژگی‌های فردی، صلاحیت حرفه‌ای اساتید، عوامل آموزشی و پژوهشی، مدیریتی و اداری، امکانات رفاهی و خدماتی و عوامل شغلی و حرفه‌ای)، بر رضایت تحصیلی تأثیرگذار هستند؛ همچنین، عوامل (ویژگی‌های فردی، عوامل آموزشی و پژوهشی و کم و کیف امکانات رفاهی) یادگیری دانشجویان را تحت تأثیر قرار می‌دهند و بالاخره، عوامل (ویژگی‌های فردی، محیط آموزشی، ویژگی‌های اساتید در قالب صلاحیت‌های حرفه‌ای و اخلاقی) نیز بر کیفیت آموزشی مؤثر می‌باشند. نتایج مربوط به بخش کمی حاکی از آن بود که از بین عوامل شناسایی‌شده، عامل امکانات آموزشی و پژوهشی بیشترین تأثیر را بر رضایت تحصیلی و یادگیری دانشجویان دارد و از بین عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی، محیط آموزشی و ویژگی‌های آن از بالاترین تأثیر و اهمیت برخوردار است. از طرفی، بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در خصوص عوامل مؤثر بر متغیرهای سه‌گانه در سطح خطای ۵ درصد تفاوت معنی‌دار وجود ندارد ($p > 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری: محیط آموزشی دانشگاه و امکانات آن، تأثیر غیرقابل‌انکار بر ویژگی‌های شناختی و روان‌شناختی دانشجویان دارد؛ لذا پایش این عوامل و بررسی اهمیت آن‌ها در ارتقاء سطح خدمات آموزشی و پژوهشی و دانش و توانش فارغ‌التحصیلان می‌تواند بسیار مفید باشد.

کلیدواژه‌ها: رضایت تحصیلی، یادگیری، کیفیت آموزشی، دانشجویان پرستاری

مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره شانزدهم، شماره یازدهم، پی‌درپی ۱۱۲، بهمن ۱۳۹۷، ص ۸۰۹-۸۲۱

آدرس مکاتبه: کیلومتر ۱۱ جاده سرو، پردیس نازلو دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، تلفن: ۰۴۴-۳۲۷۵۴۹۹۱

Email: zahra17160@yahoo.com

^۱ گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران

^۲ استادیار گروه علوم تربیتی، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

دانشگاهی را عامل مهمی در ایجاد ناآرامی‌ها ارزیابی کرده‌اند. آن‌ها در تحقیق خود تأثیر شش عامل سیاست‌ها و فرایندها، شرایط و امکانات محیطی، هزینه‌ها، کیفیت آموزشی، تعاملات اجتماعی در دانشگاه، نحوه‌ی پذیرش و رفتار هیئت‌علمی با دانشجویان را شناسایی کردند (۳).

بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که برنامه‌ی آموزشی، تیم آموزش و نظام مدیریت دانشگاه و در کل کمیّت و کیفیت آموزش از عواملی است که رضایت یادگیرنده را تحت الشعاع قرار می‌دهد. کیفیت یکی از موضوعاتی است که همیشگی در آموزش عالی مورد توجه بوده است. دلیل^۵ (۲۰)، می‌گوید: کیفیت آموزشی مبحثی اصلی و ضروری در آموزش عالی است که بدون پرداختن به آن نگرانی راجع به هزینه‌ها و امکان دستیابی افراد جامعه به آموزش عالی بیپه‌ده خواهد بود. او کیفیت آموزشی را معادل استانداردهای آموزشی می‌داند، همچون سطح پیشرفت تحصیلی فارغ‌التحصیلان. از نظر آنتونی^۶ (۱۶)، کیفیت در آموزش عالی مفهومی چند بعدی است که به میزان زیادی به وضعیت محیطی (زمینه) نظام دانشگاهی، مأموریت یا شرایط و استانداردهای رشته دانشگاهی بستگی دارد. بر این اساس، نمی‌توان گفت که کیفیت از یک نظریه عمومی یا یک الگوی کلی به دست می‌آید (۱۶، ۱۳).

در دهه‌ی گذشته، تأثیر سه عامل مهم تغییرات فناوری و حرکت به سمت جهانی شدن در قلمرو آموزش عالی، و با توجه به دلالی از جمله موارد زیر می‌توان توجه به کیفیت آموزشی را بر شمرده که از آن جمله کاهش روزافزون بودجه‌ها، پایین بودن سطح دانش آموختگان، پافشاری مردم و دولت‌ها برای بازسازی نظام آموزشی، عدم کارایی دانش آموختگان در سطح اجتماعی و عدم برنامه ریزی در زمینه پرورشی و دانش آموختگان متناسب با نیازهای اجتماعی است (۱۰). اساس کیفیت در نظام آموزشی، عملکرد اعضای علمی، عملکرد دانشجویان، شیوه‌ی تدریس مدرسان، وجود کریکولیوم، وجود برنامه‌ی مدون برای اجرای کریکولیوم، فراگیران با انگیزه، ارائه‌ی خدمات مورد رضایت در نظام آموزشی، وجود نیروی انسانی مجرب و متخصص و انجام ارزیابی درونی، می‌باشد (۴). شهرکی‌پور (۱۱) در مطالعه‌ی خود تجهیز کلاس‌ها به تکنولوژی نوین، انجام پژوهش، تغذیه محتوای آموزشی، تدریس استادان و توسعه‌ی حرفه‌ای آنان را عوامل مؤثر در افزایش کیفیت آموزشی گزارش کرده است. در همین راستا، دهقانی و همکاران (۹) و چپمن، ویدمنب،

امروزه آموزش پرستاری با پیچیدگی‌هایی در محیط آموزش نظری و بالینی مواجه است. برنامه ریزان آموزشی باید بکوشند تا با مساعد کردن زمینه برای استفاده بهینه از منابع موجود، شرایطی را فراهم سازند که دانشجویان بتوانند دانش و مهارت لازم را برای حرفه آینده خود کسب نمایند (۱۵).

رضایت از تحصیل، سازه‌ای تأثیرگذار در جریان تعلیم و تربیت است که شامل ادراک فراگیران از برنامه‌های آموزشی، شرایط لازم برای مطالعه و همچنین رفتار و راهنمایی استاد است (۳۰). کُو^۱ (۲۷)، رضایت دانشجویان را بیانگر چگونگی ادراک آن‌ها از تجارب یادگیری‌شان می‌داند؛ مطابق با تحقیقات، وجود دانشجویانی با تجارب رضایت‌بخش به حفظ و بهبود بقای آن‌ها در دانشگاه می‌انجامد. از نظر چو^۲ (۲۰)، نیز رضایت تحصیلی، یکی از چهار عنصر کلیدی به‌منظور ایجاد و توسعه تجارب رقابتی محسوب می‌شود؛ به‌نحوی که جلب رضایت دانشجویان، نه‌تنها به وفاداری آن‌ها کمک خواهد کرد، بلکه به حفظ و نگهداشت آن‌ها در طولانی‌مدت نیز منجر می‌شود.

عوامل متعددی در رضامندی تحصیلی دانشجویان تأثیر گذارند که بعضی فردی و بعضی دیگر محیطی هستند. برخی از پژوهشگران خاطر نشان کردند که فرهنگ و جوّ موسسه از عوامل محیطی هستند که می‌تواند روی رضایت از تحصیل تأثیر بگذارد (۹). در این بین، یادگیری و تجارب مربوط به آن یکی از عوامل مؤثر قلمداد می‌شود. جوّ یادگیری و آموزش از جمله: محتوای دوره، روش و شیوه‌های تدریس (۲)، کیفیت آموزش نظری، بالینی و فرآیندهای ارزشیابی، تعاملات و توجه به وجهه اجتماعی (۵)، برنامه‌ی درسی تجربه شده (۱۵)، خدمت به جامعه پس از فارغ‌التحصیلی، موقعیت اجتماعی و میزان درآمد (۲۳)، اثرات آموزشی و فضای محوطه، ایونت و شین^۳، می‌تواند بر رضایت دانشجویان از تحصیل مؤثر باشد. علاوه بر این، بنا به گزارش کینیچی، مکی رایان، شریشم و کارسون^۴ (۱۹) رضایت تحصیلی دانشجویان با عناصری مانند: انسجام گروهی، همبستگی گروهی، میزان مشارکت افراد، ساخت و جوّ سازمانی، خودمختاری و میزان صمیمیت و استقلال افراد در ارتباط است. بر اساس یافته کارا^۵ (۲۳)، رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری بین تجارب دانشگاهی دانشجویان، رضایت تحصیلی و تمایل آن‌ها به ماندن وجود دارد؛ بتز، مین و کلینگز میس^۶ (۱۷)، نارضایتی دانشجویان از خدمات

⁵ Kara

⁶ Betz, Menn, & Klingensmith

⁷ Diil, david

⁸ Antony

¹ Kuo

² Chua

³ Elliott & Healy

⁴ Kinicki; McKee-Ryan; Schriesheim & Carson

گرفتند و در نتیجه عوامل مؤثر بر متغیرهای رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی احصاء و بر اساس آن، پرسشنامه نظرسنجی تهیه گردید.

برای گردآوری داده‌های کمی، از یک طرح نمونه‌گیری تصادفی نسبی استفاده و در نتیجه ۱۸۰ دانشجو (۹۵ دختر و ۸۵ پسر) بر اساس فرمول کوکران انتخاب شدند که به پرسشنامه محقق ساخته پاسخ دهند. بنابر این، ابزار گردآوری داده‌ها در مرحله کیفی، مصاحبه نیمه ساختاریافته بود، که برای اطمینان از صحت و ارزش درستی داده‌ها، چهار معیار مقبولیت^{۱۲}، قابلیت وابستگی^{۱۴}، قابلیت انتقال^{۱۵} و تأییدپذیری^{۱۶} مورد توجه قرار گرفت. اما در مرحله کمی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. روایی^{۱۷} ابزار، ابتدا به روش محتوایی و توسط ۳ نفر از اساتید دانشکده و در نهایت استاد راهنما بررسی و پس از رفع اشکالات، مورد تأیید قرار گرفت؛ اما برای اطمینان بیشتر از طریق تحلیل عاملی اکتشافی^{۱۸} به روش مؤلفه‌های اصلی (PC)^{۱۹} با چرخش واریماکس نیز اقدام شد. برای اطمینان به پایایی^{۲۰} پرسشنامه‌ها ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و در نتیجه رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی به ترتیب، مقادیر: ۰،۸۸۹، ۰،۸۵۵ و ۰،۸۷۴ به دست آمد.

یافته‌ها

سؤال اول تحقیق: عوامل تأثیرگذار بر «رضایت تحصیلی» از دیدگاه دانشجویان رشته‌ی پرستاری کدامند؟
برای پاسخ به سؤال‌های اول تا سوم تحقیق، به شیوه کیفی عمل شد؛ به این صورت که دیدگاه افراد منتخب آماری از طریق مصاحبه جمع‌آوری و به شیوه تماتیک، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج مطابق جدول (۱) می‌باشد.

جدول (۱): خلاصه تحلیل تماتیک متن مصاحبه با دانشجویان

کد منتخب	ردیف	کد محوری
	۱	ویژگی‌های فردی دانشجو
	۲	صلاحیت حرفه‌ای اساتید
رضایت	۳	عوامل آموزشی و پژوهشی
تحصیلی	۴	عوامل مدیریتی و اداری
	۵	امکانات رفاهی و خدماتی

کوهنس و مرسر^۹ (۱۹) در مطالعه خود به توسعه استانداردهای جدید آموزشی، بهبود محتوای کتاب‌های درسی، برگزاری آموزش‌های قبل از خدمت برای مدرسین، بهبود حقوق مدرسین، ایجاد سیستم‌های ارزیابی و نظارت، توجه به مدیریت کلاس، فراهم کردن امکانات و فضای آموزشی، بهبود محیط یادگیری و ارزشیابی نتایج یادگیری در ارتباط با بهبود کیفیت دست یافته‌اند.

با توجه به مطالب ذکر شده و اینکه فقدان رضایت از تحصیل، افت عملکرد تحصیلی و در نتیجه عدم موفقیت اجتماعی دانشجویان در جامعه و افول سازندگی کشور را در پی دارد، سؤال تحقیق حاضر این است که: مؤلفه‌های تأثیرگذار در رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی دانشجویان پرستاری کدامند؟ و اولویت این مؤلفه‌ها چگونه است؟

مواد و روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و به لحاظ نحوه‌ی گردآوری داده‌ها، آمیخته اکتشافی است. پژوهش‌های آمیخته^{۱۰}، مطالعاتی هستند که با استفاده از ترکیب دو مجموعه روش‌های تحقیق کمی و کیفی به انجام می‌رسند. در بخش کیفی، پدیدارشناسی^{۱۱} مد نظر بوده است. جامعه‌ی آماری این پژوهش را کلیه‌ی دانشجویان کارشناسی و کارشناسی ارشد رشته‌ی پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷، تشکیل می‌داد. در بخش کیفی، تعداد ۸ نفر (۴ دختر و ۴ پسر) از دانشجویان سال آخر دوره کارشناسی و کارشناسی ارشد به شیوه هدفمند^{۱۲} انتخاب و داده‌های لازم تا اشباع نظری از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. سپس داده‌ها با تکنیک مضمون-محور یا تماتیک مورد تجزیه و تحلیل قرار

¹⁵ transferability

¹⁶ confirmability

¹⁷ validity

¹⁸ Exploratory Factor Analysis

¹⁹ Principle Components

²⁰ reliability

⁹ Chapman Weidmanb, Cohenc, Mercer

¹⁰ Mixed methods

¹¹ Phenomenology

¹² purposeful method

¹³ credibility

¹⁴ dependability

متغیرهای مؤثر بر «رضایت تحصیلی» دانشجویان پرستاری در قالب ۶ عامل قابل شناسایی و دسته‌بندی هستند.

سؤال دوم تحقیق: عوامل تأثیرگذار بر «یادگیری» از دیدگاه دانشجویان رشته‌ی پرستاری کدامند؟

مراحل کدگذاری متن مصاحبه‌ها و احصاء عوامل مؤثر بر یادگیری دانشجویان نیز انجام شد و خلاصه نتایج در جدول (۲) گزارش شده است.

تحلیل مضمون در این بخش، منتج به استخراج ۵۰ مضمون پایه گردید که این مضامین در قالب ۶ مضمون محوری شامل: «ویژگی‌های فردی»، «صلاحیت حرفه‌ای اساتید»، «عوامل آموزشی و پژوهشی»، «مدیریتی و اداری»، «امکانات رفاهی و خدماتی» و «عوامل شغلی و حرفه‌ای» دسته‌بندی شده‌اند. بنابر این، در پاسخ به سؤال اول تحقیق می‌توان گفت که از دیدگاه افراد منتخب آماری،

جدول (۲): خلاصه تحلیل تماتیک متن مصاحبه با دانشجویان

کد منتخب	ردیف	کد محوری
	۱	ویژگی‌های فردی دانشجوی
یادگیری	۲	عوامل آموزشی و پژوهشی
	۳	امکانات رفاهی

پژوهشی و کم و کیف امکانات رفاهی) در میزان یادگیری دانشجویان پرستاری مؤثر هستند.

سؤال سوم تحقیق: عوامل تأثیرگذار بر «رضایت تحصیلی» از دیدگاه دانشجویان رشته‌ی پرستاری کدامند؟

داده‌های جدول (۳) خلاصه نتایج تحلیل تماتیک متن مصاحبه با دانشجویان منتخب در مورد عوامل مؤثر بر متغیر «کیفیت آموزشی» را نشان می‌دهد.

نتایج تحلیل داده‌های حاصل از متن مصاحبه با دانشجویان در این بخش، منتج به احصاء ۳۱ مضمون پایه یا تم فرعی شده است. که در قالب ۳ مضمون محوری با عناوین «ویژگی‌های فردی»، «عوامل آموزشی و پژوهشی» و «امکانات رفاهی» دسته‌بندی شده‌اند. بنابر این، در پاسخ به سؤال دوم می‌توان گفت که از نظر افراد منتخب آماری، ۳ عامل (ویژگی‌های فردی، عوامل آموزشی و

جدول (۳): خلاصه تحلیل تماتیک متن مصاحبه با دانشجویان

کد منتخب	ردیف	کد محوری
	۱	ویژگی‌های فردی دانشجوی
	۲	ویژگی‌های محیط آموزشی
کیفیت آموزشی	۳	ویژگی‌های حرفه‌ای اساتید
	۴	ویژگی‌های اخلاقی اساتید

سؤال چهارم تحقیق: اولویت عوامل تأثیرگذار بر «رضایت تحصیلی» از دیدگاه دانشجویان پرستاری چگونه است؟

برای پاسخ به سؤال چهارم تحقیق، از آزمون «فریدمن» استفاده شده است. بنابر این، داده‌های جداول (۴) و (۵) نتایج این آزمون را نشان می‌دهند.

مطابق جدول، از متن مصاحبه با افراد منتخب آماری در کل تعداد ۳۲ مضمون پایه استخراج شد که در قالب ۴ تم محوری دسته‌بندی شدند. بنابر این، در پاسخ به سؤال سوم تحقیق می‌توان گفت که از نظر دانشجویان مصاحبه شونده، چهار عامل (ویژگی‌های فردی، محیط آموزشی، ویژگی‌های اساتید در قالب صلاحیت‌های حرفه‌ای و اخلاقی) در میزان کیفیت آموزشی مؤثر هستند.

جدول (۴): نتایج آزمون فریدمن مقایسه میانگین رتبه‌های مربوط به مؤلفه‌های شش گانه «رضایت تحصیلی»

اولویت	میانگین رتبه	عامل
۱	۴.۲۲	آموزشی و پژوهشی
۲	۳.۹۸	خصوصیات فردی دانشجوی
۳	۳.۷۲	آینده شغلی و حرفه‌ای
۴	۳.۳۴	صلاحیت حرفه‌ای اساتید
۵	۲.۹۲	امکانات رفاهی و خدماتی
۶	۲.۸۱	مدیریتی و اداری

بر اساس داده‌های جدول (۴)، مشاهده می‌شود از دیدگاه افراد نمونه آماری، مؤلفه‌های شش گانه مربوط به رضایت تحصیلی دانشجویان از تأثیرات یکسانی برخوردار نیستند و بلکه بین آن‌ها کم و بیش تفاوت‌هایی وجود دارد.

جدول (۵): نتایج آزمون فریدمن (بررسی معنی‌داری تفاوت بین میانگین رتبه‌ها)

P	(df)	خی - دو	n	شاخص منبع داده
۰.۰۰۱	۵	۸۶/۱۴۷	۱۹۲	نمونه آماری

سؤال پنجم تحقیق: اولویت عوامل تأثیرگذار بر «یادگیری» از دیدگاه دانشجویان پرستاری چگونه است؟

داده‌های جدول زیر نتایج آزمون فریدمن جهت بررسی اهمیت و یا اولویت تأثیرگذاری عوامل را نشان می‌دهد.

داده‌های جدول (۵)، نیز نشان می‌دهد که مقدار سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۵ حاصل شده است ($P < ۰.۰۵$). لذا با اطمینان ۹۵٪ می‌توان گفت که عوامل ششگانه‌ی مؤثر بر رضایت تحصیلی، اولویت یکسانی ندارند و چون عامل (آموزشی و پژوهشی)، از میانگین رتبه‌ی بالاتری در مقایسه با سایر عوامل، برخوردار است، پس در میزان رضایت تحصیلی دانشجویان، نقش مهم‌تری ایفا می‌کند.

جدول (۶): نتایج آزمون فریدمن مقایسه میانگین رتبه‌های مربوط به مؤلفه‌های شش گانه «یادگیری»

اولویت	میانگین رتبه	عامل
۱	۲.۳۷	آموزشی و پژوهشی
۲	۲.۰۰	ویژگی‌های فردی
۳	۱.۶۳	امکانات رفاهی

می‌خورد. به طوری که عامل مربوط به (امکانات آموزشی و پژوهشی)، با بالاترین میانگین در اولویت اول قرار گرفته است و امکانات رفاهی با کم‌ترین میانگین رتبه در اولویت آخر.

با توجه به نتایج جدول (۶)، از دیدگاه افراد منتخب آماری، مؤلفه‌های سه گانه‌ی مرتبط با یادگیری دانشجویان از میزان تأثیر یکسانی برخوردار نیستند و بلکه تفاوت‌هایی بین آن‌ها به چشم

جدول (۷): نتایج آزمون فریدمن (بررسی معنی‌داری تفاوت بین میانگین رتبه‌ها)

P	(df)	خی - دو	n	شاخص منبع داده
۰.۰۰۱	۲	۵۱.۹۲۴	۱۹۶	نمونه آماری

سؤال ششم تحقیق: اولویت عوامل تأثیرگذار بر «کیفیت آموزشی» از دیدگاه دانشجویان پرستاری چگونه است؟ از دیگر متغیرهای مورد توجه در تحقیق حاضر، کیفیت آموزشی دانشگاه بوده است. برای اطلاع از اهمیت این عوامل به ارزیابی دیدگاه دانشجویان پرستاری به وسیله پرسشنامه محقق ساخته اقدام گردید. نتایج در جدول (۸) گزارش شده است.

از طرفی، داده‌های جدول (۷) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری کم‌تر از ۰/۰۵ تعیین شده است ($P < 0.05$). لذا با اطمینان ۹۵ درصد، اولاً عوامل مؤثر بر یادگیری دانشجویان، اولویت یکسانی ندارند و چون عوامل (آموزشی و پژوهشی، خصوصیات فردی دانشجوی و آینده شغلی و حرفه‌ای)، از میانگین رتبه‌ی بالاتری در مقایسه با سایر عوامل، برخوردارند، لذا در میزان یادگیری دانشجویان، نقش مهم‌تری ایفا می‌کنند.

جدول (۸): نتایج آزمون فریدمن مقایسه میانگین رتبه‌های مربوط به مؤلفه‌های شش گانه «کیفیت آموزشی»

اولویت	میانگین رتبه	عامل
۱	۳،۰۲	محیط آموزشی
۲	۲،۷۳	صلاحیت‌های حرفه‌ای اساتید
۳	۲،۷۲	ویژگی‌های فردی
۴	۱،۵۲	ویژگی‌های اخلاقی اساتید

میانگین رتبه در بین عوامل برخوردار است و بنابر این تأثیرگذاری کم‌تری دارد.

به طوری که مشاهده می‌شود، عامل «محیط آموزشی» بالاترین میانگین رتبه را به خود اختصاص داده است، لذا مؤثرترین عامل به شمار می‌رود؛ اما عامل «ویژگی‌های اخلاقی اساتید» از پایین‌ترین

جدول (۹): نتایج آزمون فریدمن (بررسی معنی‌داری تفاوت بین میانگین رتبه‌ها)

P	(df)	خی - دو	n	شاخص منبع داده
۰،۰۰۱	۳	۱۴۵،۹۸۲	۱۹۸	نمونه آماری

آیا بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر در خصوص عوامل تأثیرگذار بر (رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی) تفاوت وجود دارد؟ برای پاسخ به سؤال ۷ تحقیق از «آزمون تی دو گروه مستقل» جهت مقایسه دیدگاه دو گروه نمونه آماری استفاده شده است. اما استفاده از این آزمون پارامتری مستلزم نرمال بودن شکل توزیع داده‌های مورد نظر است؛ بر این اساس، داده‌های جدول (۱۰)، نتایج آزمون را نشان می‌دهد.

داده‌های جدول (۹) نشان می‌دهد که سطح معنی‌داری کم‌تر از ۰/۰۵ تعیین شده است ($P < 0.05$). پس با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت که اولاً عوامل مؤثر بر یادگیری دانشجویان، اولویت یکسانی ندارند و چون عامل (محیط آموزشی)، از میانگین رتبه بالاتری در مقایسه با سایر عوامل، برخوردار است، لذا در کیفیت آموزشی دانشجویان، نقش مهم‌تری دارد.

سؤال هفتم تحقیق:

جدول (۱۰): نتایج آزمون فریدمن (بررسی معنی‌داری تفاوت بین میانگین رتبه‌ها)

P	k-Sz	sd	میانگین	n	شاخص منبع داده
۰،۴۸۴	۰،۸۳۸	۰،۶۷	۴،۰۴	۱۹۴	کیفیت آموزشی
۰،۰۸۵	۱،۲۵۷	۰،۵۹۴	۴،۰۰	۱۸۷	یادگیری
۰،۷۹۶	۰،۶۴۸	۰،۹۹۵	۳،۷۶	۱۸۲	رضایت تحصیلی

با توجه به جدول (۱۰)، مشاهده می‌شود که مقادیر سطح معنی‌داری برای هر سه متغیر بیشتر از ۰/۰۵ تعیین شده است، لذا شکل توزیع هر سه متغیر وضعیت نرمال دارد.

داده‌های جدول (۱۱)، خلاصه نتایج آزمون تی دو گروه مستقل جهت مقایسه دیدگاه دو گروه دانشجویان دختر و پسر را نشان می‌دهد.

جدول (۱۱): خلاصه نتایج آزمون تی دو گروه مستقل

متغیر	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معنی‌داری
رضایت تحصیلی	دختر	۲۴	۴،۱۳	۰،۷۷	۱،۵۴۷	۰،۱۲۴
	پسر	۲۰۴	۳،۷۴	۰،۹۷		
یادگیری	دختر	۲۴	۳،۹۴	۰،۵۴	-۰،۴۹۲	۰،۶۲۳
	پسر	۲۰۴	۴،۰۰	۰،۶۰		
کیفیت آموزشی	دختر	۲۴	۴،۱۵	۰،۴۵	۰،۷۷۰	۰،۴۴۲
	پسر	۲۰۴	۴،۰۲	۰،۶۹		

مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر رضایتمندی تحصیلی دانشجویان می‌باشند. حکیم (۵)، نیز در پژوهش خود نشان داد، عواملی نظیر کیفیت آموزش نظری، بالینی و فرآیندهای ارزشیابی، تعاملات و توجه به وجهه اجتماعی که نهایتاً سبب حفظ ارتقای کیفیت آموزشی می‌گردد، بر رضایت تحصیلی دانشجویان پرستاری مؤثر هستند. کارمرا و همکاران (۱۹) در پژوهشی که بر روی دانشجویان ایالت کارولینای جنوبی انجام داد، به این نتیجه رسید که رضایت تحصیلی دانشجویان به‌طور معنی‌داری با رضایت آنان از محیط آموزشی و خدمات دریافتی مرتبط است. مونیکا^۱ (۲۹)، نیز در بررسی رضایت تحصیلی دانشجویان دانشکده هنر و علوم در دانشگاه جان هاپکینز به این نتیجه رسید که عواملی همچون: انعطاف‌پذیری در ارائه دروس، تخصص و کیفیت بالای آموزش، کیفیت بالای سیستم مدیریتی، کلاس‌ها، امکانات، تجهیزات و منابع کتابخانه‌ای خوب از عوامل مؤثر بر رضایت تحصیلی می‌باشد.

در تبیین نتیجه حاصل برای سؤال اول تحقیق باید گفت، اصولاً رضایت از تحصیل سازه‌ای تأثیرگذار در فرایند تعلیم و تربیت است که شامل: ادراک فراگیران از برنامه‌های آموزشی، شرایط تحصیل، امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی و غیره است. مفهوم رضایت و رضایت تحصیلی دانشجویان که بیانگر میزان احساسات و نگرش‌های مثبت دانشجویان به وضعیت موجود آموزشی می‌باشد،

با توجه به نتایج جدول (۱۱)، مقدار t تعیین شده در سطح خطای ۵ درصد، معنی‌دار نیست. لذا، با اطمینان ۹۵ درصد بین دیدگاه دو گروه دانشجویان (دختر و پسر) تفاوت معنی‌داری وجود ندارد و اندک تفاوت موجود به شانس و یا خطای اندازه‌گیری مربوط می‌شود. به عبارت دیگر، هر دو گروه دانشجویان دختر و پسر، دیدگاه تقریباً مشابهی در مورد عوامل مؤثر بر (رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی) دارند.

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر باهدف شناسایی و اولویت‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار در رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی در دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری ارومیه، انجام گرفت. برای پاسخ به سؤال‌های اول تا سوم تحقیق، به شیوه‌ی کیفی و از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته به جمع‌آوری داده‌های لازم اقدام و سپس به تجزیه و تحلیل آن‌ها پرداخته شد. تحلیل تماتیک در مورد متغیر رضایت تحصیلی، منتج به شناسایی ۶ مضمون محوری «ویژگی‌های فردی»، «صلاحیت حرفه‌ای اساتید»، «عوامل آموزشی و پژوهشی»، «مدیریتی و اداری»، «امکانات رفاهی و خدماتی» و «عوامل شغلی و حرفه‌ای» گردید. این یافته تحقیق با نتایج بسیاری از تحقیقات مشابه همسو می‌باشد. چنانکه دهقانی و همکاران (۹) در تحقیقی دریافتند که عوامل: استفاده از کادر آموزشی مجرب برای ارائه دروس، القای اعتماد به نفس توسط اساتید و مسئولان و ارتباط

¹ Monica

می‌باشند که مهم‌ترین آن‌ها ویژگی‌ها و قابلیت‌های فردی دانشجوی و امکانات آموزشی دانشگاه هستند. یافته‌ی تحقیق سولیمان (۳۰) نیز نشان داد که آموزش‌های بالینی با کیفیت، عامل مؤثر بر یادگیری دانشجویان پزشکی است و لذا گنجاندن واحد آموزش در مرکز مهارت‌های بالینی در کیفیت آموزش دانشجویان می‌تواند بسیار مفید و مؤثر باشد.

در توضیح این یافته تحقیق گفتنی است، اصولاً یادگیری را نتیجه و برآیند آموزش‌های برنامه‌ریزی شده یا تجربی که بر اثر تمرین یا برخورد مستمر در فرد نهادینه شده و نمود بیرونی در رفتار دارد، می‌دانند که بر اساس مکاتب مختلف، یادگیری در هر زمان و مکان و در هر موضوع شرایط، مهارت‌های خاصی را طلب می‌کند. از طرفی، زمانی می‌توان یادگیری دانشجویان را مطلوب و ارزشمند دانست که این یادگیری سبب ایجاد تغییرات رفتاری مناسب در آنان شده باشد. قلمرو یادگیری گسترده بوده و زمینه‌های شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی را شامل می‌شود.

فضای علمی موجود در دانشگاه که از طریق (به‌کارگیری اساتید مجرب با صلاحیت‌های حرفه‌ای مطلوب، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و سمینارها به‌منظور آشنایی دانشجویان با دستاوردهای علمی جدید، فراهم کردن امکانات کمک آموزشی، دسترسی راحت و آسان دانشجویان به اینترنت و کتابخانه، وجود هسته‌ها و گروه‌های علمی و ...) به وجود می‌آید، نقش به‌سزایی در یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان می‌تواند داشته باشد. علاوه بر این، دانشجویان علاقه‌مند و با انگیزه، میل زیادی به مشارکت در فرآیند یادگیری دارند و برای پیشرفت تحصیلی خود رفتاری هدفمند از خود نشان می‌دهند. ضمناً، یادگیری تحت تأثیر عوامل درون فردی مانند: خصوصیات روانی، انگیزه‌ها، هیجانات، اهداف و تمایلات فرد و همچنین، سبک‌های مطالعه و ... نیز می‌باشد.

از بررسی نتایج مربوط به سؤال سوم تحقیق معلوم شد که در کل تعداد ۳۲ مضمون فرعی شناسایی شده است که در قالب ۴ تم محوری دسته‌بندی شده‌اند. بنابر این، نتیجه نهایی بر آن شد که می‌توان عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی را به استناد نظر دانشجویان در چهار عامل (ویژگی‌های فردی، محیط آموزشی، ویژگی‌های اساتید در قالب صلاحیت‌های حرفه‌ای و اخلاقی) خلاصه کرد.

این نتیجه‌گیری نیز با نتایج بسیاری از تحقیقات مشابه هم‌خوانی دارد. به‌طوری‌که توکلی و همکاران (۶) طی تحقیقی به این نتیجه رسیدند که کیفیت آموزشی به پنج حیطه‌ی اهداف و برنامه‌های آموزشی، عملکرد مربی، برخورد با دانشجو، محیط آموزشی و نظارت و ارزشیابی مربوط می‌شود. نتایج مطالعه‌ی ماسیج

مهم‌ترین و شایع‌ترین موضوعات در حوزه رفتار سازمانی در شرایط پر رقابت امروز محسوب می‌شود.

به اعتقاد خیلی از صاحب‌نظران، رضایت تابع عملکرد ذهنی و انتظارات افراد است (۱۳). عوامل متعددی در رضامندی تحصیلی دانشجویان تأثیرگذارند که بعضی از آن‌ها فردی و برخی دیگر، محیطی هستند. خصوصیات فردی نظیر: جنسیت، هوش و استعداد تحصیلی، سن، شخصیت و ... از عوامل مؤثر بر رضامندی تحصیلی شناخته شده‌اند (۱).

همچنین، عوامل مربوط به محیط آموزشی از قبیل: کمیت و کیفیت کلاس‌های درس، تجهیزات و امکانات موجود، مهارت‌های تدریس اساتید، آموزش‌های بالینی و خدمات رفاهی دانشگاه، امیدواری به آینده شغلی بر سطح رضایت دانشجویان مؤثر هستند (۵). بنا به نظر لچر و نوس (۲۰۰۱)، هشت عامل مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان عبارتند از: اعتماد به نفس؛ رضایت از برنامه‌های درسی، آموزشی و کلاس‌ها؛ رضایت از کیفیت تدریس و مواد درسی؛ رضایت از فعالیت‌های فوق برنامه و فرصت‌های شغلی؛ رضایت از مشارکت؛ کیفیت تدریس و ارائه‌ی بازخورد توسط اساتید؛ رضایت از میزان تسهیلات؛ رضایت از کیفیت و تعاملات دانشجویان (۱). بنابر این، با عنایت به این موضوع که رضایت دانشجویان تحت تأثیر عوامل گوناگون در دانشگاه قرار دارد، لذا لازم است که همواره به بررسی جنبه‌های مختلف این متغیر پرداخته شود و با برنامه‌ریزی‌ها و اقدامات عملی مناسب در حوزه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه و نیز ارائه خدمات و امکانات مناسب و مورد نیاز دانشجویان هم به لحاظ کمیت و هم از لحاظ کیفیت، زمینه‌های بهبود رضایت تحصیلی دانشجویان فراهم شود.

بررسی نتایج مربوط به سؤال دوم، نشان داد که از نظر افراد منتخب آماری، سه عامل (ویژگی‌های فردی، عوامل آموزشی و پژوهشی و کم و کیف امکانات رفاهی) در میزان یادگیری دانشجویان رشته‌ی پرستاری مؤثر هستند. این نتیجه‌گیری نیز با نتایج بسیاری از تحقیقات مشابه هم‌خوانی دارد. از جمله، بر اساس نتایج تحقیق عباسی (۱۲) عوامل و ویژگی‌های فردی و ویژگی‌های آموزشی بر یادگیری تحصیلی دانشجویان تأثیر معنی‌داری دارد. حمیدی فر و همکاران (۸) به بررسی نقش عوامل آموزشی بر یادگیری دانشجویان پرداخته و نتیجه گرفتند که چهار عامل محتوای آموزشی، ارزشیابی، آموزشگر و روش تدریس اساتید بر یادگیری دانشجویان تأثیر دارد. همچنین، در تحقیق حق جوی جوانمرد و منصوریان (۷) معلوم شد که عوامل گوناگونی بر یادگیری آگاهانه دانشجویان سال اول رشته‌های پرستاری دانشگاه علوم اصفهان مؤثر

² Letcher & Neves

(۲۸) در سارایوو نیز نشان داد که از نظر دانشجویان، مهم‌ترین عامل ارتقاء کیفیت آموزش پزشکی به روز بودن دانش اساتید و امکانات آموزشی است.

در توضیح این یافته می‌توان گفت عوامل فراوانی بر جو آموزشی دانشگاه و محیط‌های آموزشی مؤثر هستند که این عوامل تعیین‌کننده‌های کیفیت آموزش در مراکز آموزشی می‌باشند؛ بنابر این، رابطه‌ی بین محیط آموزشی که توسط دانشجویان درک و یا تجربه می‌شود و رضایت و موفقیت تحصیلی آن‌ها ایجاب می‌کند که محیط‌های آموزشی مورد بررسی و ارزیابی قرار گیرند. محیط آموزش-یادگیری (دانشگاه) محیطی است که تعیین‌کننده رفتار فراگیران بوده و نمودار ادراک آن‌ها از محیط پیرامون خود در عرصه‌ی یادگیری است. این درک و نگرش دانشجو، در موفقیت و پیشرفت تحصیلی او بسیار مهم بوده و می‌تواند یادگیری او را باعث شده و یا بر عکس سبب بی‌علاقگی و افت تحصیلی در دانشجویان شود؛ بنابر این کیفیت آموزشی دانشگاه از عناصر گوناگون به‌ویژه کم و کیف تدریس اساتید، ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری آن‌ها، امکانات و تجهیزات به روز آموزش‌های نظری و عملی (بالینی) و حتی خصوصیات فردی فراگیران شامل: نوع شخصیت، هیجان‌ها، علایق، نیازها، انتظارات و اهداف تأثیرپذیر است.

به‌منظور پاسخ به سؤال چهارم تحقیق، از آزمون «فریدمن» استفاده شد. بر اساس نتایج، مشخص گردید که از دیدگاه افراد منتخب آماری، مؤلفه‌های شش گانه‌ی مؤثر بر رضایت تحصیلی دانشجویان، از اولویت یکسانی برخوردار نیستند. به‌طوری‌که عامل مربوط به (امکانات آموزشی و پژوهشی)، با بالاترین میانگین در اولویت اول قرار داشته و به‌عنوان مهم‌ترین عامل تأثیرگذار بر رضایت تحصیلی دانشجویان پرستاری محسوب می‌شود؛ اما عامل (مدیریتی و اداری)، با کم‌ترین میانگین رتبه در اولویت ششم (آخر) قرار دارد و لذا در مقایسه با سایر عوامل، از اهمیت کم‌تری برخوردار است.

در ارتباط با این یافته تحقیق می‌توان چنین عنوان کرد که محیط آموزشی یا فضای حاکم بر یادگیری، نمایی از برنامه درسی است که به منزله روح برنامه در محیط‌های آموزشی دانشکده‌ها و دانشگاه‌ها و در عرصه آموزشی جاری می‌باشد. جو حاکم بر یادگیری و آموزش در هر عرصه یادگیری و آموزش می‌تواند متفاوت باشد. به نحوی که به استانداردهای یادگیری نزدیک بوده و یا از آن دور باشد. محیط آموزش و یادگیری و امکانات موجود در آن، عاملی تعیین‌کننده و مؤثر بر ایجاد انگیزه در فراگیران برای یادگیری است، زیرا رفتارهایی که به یادگیری بهتر منجر شوند، باعث پیشرفت تحصیلی در فراگیران و رضایت تحصیلی آن‌ها خواهد شد. بنابر این، کاملاً منطقی به می‌رسد که کمیت و کیفیت امکانات آموزشی و پژوهشی دانشگاه و سهولت دسترسی دانشجویان به آن‌ها در رضایت تحصیلی

بیشترین تأثیر را داشته باشد. از طرفی، رابطه تنگاتنگی بین کم و کیف امکانات آموزشی و پژوهشی و میزان دانش و مهارت‌های دانشجویان و کارآمدی آن‌ها وجود دارد؛ وقتی دانشجویان امکانات موجود را مطابق با انتظارات خود ادراک می‌کنند، نگرش مثبتی نسبت به عوامل و عناصر دانشگاه پیدا می‌کنند، بدیهی است که این موضوع سطح رضامندی آن‌ها را از عملکرد دانشگاه افزایش می‌دهد. یکی دیگر از متغیرهای مورد نظر این تحقیق، میزان یادگیری دانشجویان بوده است؛ برای اطلاع از اهمیت و یا اولویت تأثیرگذاری عوامل مؤثر بر این متغیر، از آزمون فریدمن استفاده شد. نتایج مبین این بود که مؤلفه‌های سه گانه مرتبط با یادگیری دانشجویان از میزان تأثیر یکسانی برخوردار نیستند و بلکه تفاوت‌هایی بین آن‌ها به چشم می‌خورد. به‌طوری‌که عامل (امکانات آموزشی و پژوهشی)، با بالاترین میانگین در اولویت اول قرار گرفته و امکانات رفاهی با کم‌ترین میانگین رتبه در اولویت آخر قرار دارد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت یادگیری را تعامل بین مدرس و فراگیر تعریف کرده‌اند که منجر به تغییرات رفتاری نسبتاً پایدار و دائمی در سه حیطه دانش، نگرش و مهارت در فراگیر می‌گردد. یادگیری، فرایندی پیچیده است که در آن عوامل فراوانی دخیل هستند. یکی از عوامل کلیدی و مهم مؤثر، محیط حاکم بر آموزش و امکانات و تجهیزات موجود در آن است. اما گام مهم و کلیدی در آموزش و یادگیری، درگیر نمودن دانشجو با مطالب آموزشی است. میزان موفقیت دانشجو در یادگیری به میزان درک و انگیزه او بستگی دارد که بتواند ارتباط و تناسب موضوع درسی را درک نماید. این عوامل نیز تحت تأثیر تجربه قبلی فرد و همچنین سبک یادگیری وی و جو حاکم بر محیط آموزشی است که در آن مشغول یادگیری می‌باشد. از طرفی، وظیفه دانشکده‌های پرستاری و مامایی، تربیت دانشجویانی است که توان ارائه خدمات بالینی را بر اساس پیشرفت‌های علمی روز داشته باشند و با دانش و مهارت بالینی کافی بتوانند نیازهای بیماران را برآورده سازند؛ بنابر این، لزوم تقویت برنامه‌های موجود آموزشی و همچنین تأمین امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی استاندارد با توجه به پیشرفت‌های علمی و فناوری روز کاملاً ضروری به نظر می‌رسد.

یکی دیگر از متغیرهای مورد توجه تحقیق حاضر، کیفیت آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بوده است. با فرض این که عوامل گوناگونی بر متغیر فوق تأثیر دارد، برای اولویت‌بندی این عوامل، از آزمون «فریدمن» استفاده گردید. نتایج این آزمون نشان داد که عامل «محیط آموزشی» بالاترین میانگین رتبه را به خود اختصاص داده است، لذا مؤثرترین عامل بر کیفیت آموزشی محسوب می‌شود؛ اما عامل «ویژگی‌های اخلاقی اساتید» از

دانشجویان (دختر و پسر) تفاوت وجود ندارد. به عبارت دیگر، هر دو گروه، دیدگاه تقریباً مشابهی در خصوص عوامل مؤثر بر (رضایت تحصیلی، یادگیری و کیفیت آموزشی) دارند.

در تبیین این یافته تحقیق می‌توان گفت که هر چند دانشجویان دختر و پسر به اقتضای جنسیت، خصوصیات متفاوتی با یکدیگر دارند، اما به علت تعامل و ارتباط نزدیک آن‌ها در محیط آموزشی و به خصوص در آموزشی کلینیکی، ممکن است در برخی موارد به‌ویژه مسائل آموزشی نکته نظرات مشابه داشته باشند. چرا که آن‌ها به علت درگیری مستقیم با بسیاری از عوامل و عناصر آموزشی و پژوهشی، درک و استنباط تقریباً یکسانی از عوامل مؤثر بر محیط و جو دانشگاه برخوردار هستند. بدیهی است تفاوت‌هایی نیز بین دیدگاه آن‌ها در برخی از مسائل وجود داشته باشد و این موضوع قابل انتظار است؛ چرا که هر گروه از جایگاه و زاویه دید خود به مسائل نگاه می‌کند و طبیعی است که درک و استنباط متفاوتی نیز در برخی موارد با یکدیگر داشته باشند.

سیاسگزاری

مطالعه حاضر منتج از پایان‌نامه کارشناسی ارشد می‌باشد. بدین وسیله از تمامی اساتید و پرستاران مشارکت کننده در این پژوهش که با وجود مشغله زیاد، صبورانه در انجام این پژوهش مشارکت داشتند، صمیمانه سپاسگزاری به عمل می‌آید.

References:

1. Bidokhty A, Jafar i AA, Nowroozi S, Khosravi Nia M, Khosravi Nia N. The Impact of Social Capital on Academic Satisfaction, Two Quarterly J Educ Plan 2013;2 (3): 107-38.
2. Amini Shakib P, Movahhed T, Keshavarz H. Dental students' satisfaction of applying a combination of lecture and work in small groups compared to applying only lecture: a quasi-experimental study. J Dental Med 2015;28(3):247-53.
3. Arasteh HR, Bani Asadi A. Educational satisfaction assessment of students in the first educational Masters Course. Quarterly Educ Plan Stud 2013; 1 (2): 1-23.
4. Taghvainia M, Sohrabi Z. The concept of quality in the education system. Strides Dev Med Educ 2015; 12 (3): 561-3.

پایین‌ترین میانگین رتبه در بین عوامل برخوردار است و بنابر این تأثیرگذاری کم‌تری دارد.

در توضیح نتیجه‌گیری اخیر گفتنی است، با توجه به تغییرات سریعی که در محیط‌های بهداشتی- درمانی اتفاق می‌افتد، هرچه آموزش‌های نظری و عملی پربرتر باشد، و خدمات آموزشی و پژوهشی ارائه شده در سطح مطلوبی قرار داشته باشد، بدیهی است که دانشجویان آمادگی بیشتری برای ایفای نقش خود در آینده پیدا خواهند کرد. فضای آموزشی توأم با ارتباط و احترام متقابل باعث کاهش هیجانات تحصیلی منفی در دانشجویان می‌شود و این امر فرایند یادگیری را تسهیل می‌کند و نیز باعث علاقه‌مندی آنان به محیط بالینی و کار با بیماران می‌گردد که خود می‌تواند به مراقبت‌های اثربخش از بیماران بیانجامد. بر این اساس، لازم است که دانشگاه علوم پزشکی نسبت به ارائه خدمات آموزشی به مشتریان خود (دانشجویان) از طریق تهیه و تجهیز محیط‌های آموزشی خود اهتمام ویژه‌ای را داشته باشد که تنها در این صورت می‌توان به ارتقاء شاخص‌های توسعه در بخش بهداشت و سلامت امیدوار بود.

برای پاسخ به سؤال ۷ تحقیق مبنی بر وجود تفاوت بین دیدگاه دانشجویان دختر و پسر، از «آزمون t دو گروه مستقل» بعد از اطمینان نرمال بودن شکل توزیع داده‌های مورد نظر استفاده شد. نتایج آزمون مذکور نشان داد که مقدار t تعیین شده در سطح خطای ۵ درصد، معنی‌دار نیست و نتیجه گرفته شد که بین دیدگاه دو گروه

5. Hakim A al-S. Factors affecting satisfaction of nursing students of nursing major. Nurs Educ J 1392; 2 (2): 10-2.
6. Tavakkoli, M R, Khazae T, Tuliit M, Ghorbani S. The Quality of clinical education from the viewpoints of students and instructors of paramedical and nursing obstetrics schools of Birjand University of Medical Sciences. Daneshvar Medicine 2016; 21 (110): 41-8.
7. Haghjooy Javanmard S, Mansourian M. Factors Affecting Deliberate Learning in First Year Students of Nursing and Midwifery School of Isfahan University of Medical Sciences. Iran J Med Educ 2011;10(5):675-82.
8. Hamidifar F, Zamani M, Fahimi Najm, T, Fahimi Najm M), Studying the Role of Educational Factors in Teaching Students. Quarterly J Educ Manag Res 2017; 8 (4): 15-40.

9. Dehghani A, Baharlou R, Abadi F, Zarei Z, Mahboudi L. Effecting Factors on Academic Satisfaction Viewpoint of Jahrom University of Medical Sciences Students. *Educ Strategie Med Sci* 2014;7(3):147-54.
10. Raufi M H, Babaei M. Determining the quality management of educational services of students of Islamic Azad University of Ghowchan and its compliance with students satisfaction, educational research. *Azad University, Bojnord Branch* 2011; 2 (3). 48-50.
11. Shahrakipour H. Factors affecting to increase the educational quality of postgraduate Azad University courses Faculty of Educational Sciences (Case Study: Rooden Department). *Research in Curriculum Development* 2012; 9 (7): 118-24.
12. Abbasi SH. Studying and recognizing the factors affecting students' learning and academic performance case Study: Payame Noor University of Qom. The first national conference on the planning and development of the educational System. 2016.
13. Pharsijani H. World class organization and quality management Tehran. Iran Industrial education and Research Center; 2007.
14. Gharabaghi H. The use of expert systems and phziologic rules to evaluate the quality of curriculum in the field of educational technology of Iranian universities at the graduate and doctoral level, doctoral dissertation, Faculty of Psychology and Educational Sciences. Tehran: Allameh Tabatabaei University; 2016.
15. Mohammadi E. Customer Respect and Respect to Customer. Tehran: Rasa Cultural Services Publishing; 2008.
16. Veli-Zadeh S, Abedi H A, Zamanzadeh V, Fathi Azar E. Challenges of Nursing Students' during. A qualitative study. *Iran J Med Educ* 2007; 2(7): -397-407.
17. Antony J. Critical success factors of TQM implementation in Hong Kong industries. *Int J Quality Reliabil Manag* 2013; 19(5); 555-666.
18. Betz E, Menn J, Klingensmith W John E. An Investigation of one aspect of college unrest: College student satisfaction. The measurement and analysis of college student satisfaction. Presented at the American Personal and Guidance Association Convention at New Orleans. Louisiana; 2010.
19. Chapman D, Weidman J, Cohenc M, Mercer M. The search for quality: A five country study of national strategies to improve educational quality in Central Asia. *Int J Educ Dev* 2009; 25(5): 514-30.
20. Chua C. Perception of Quality in Higher Education. Paper Presented at the Australian Universities Quality forum; 2013.
21. Dill D. Perception of quality in higher education. Australia: AUQA Occasional Publication; 2014.
22. Elliott KM, Shin D. Student satisfaction: An alternative approach to assessing this important concept. *J High Educ Policy Manag* 2002; 24(2): 197-209.
23. Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N. A survey on dentistry students' satisfaction with their discipline and some of the related factors. *Stride Dev Med Educ* 2004;1(1): 32-40.
24. Kara A, DeShields OW. Business student satisfaction, intentions and retention in higher education: An empirical investigation. *Marketing Educator Quarterly* 2004;3(1):1-25.
25. Karemera D, Reuben L, Shillah M The effects of academic environment and background characteristics on student satisfaction and performance; the case of South Carolina State University's School of Business. *Coll Stud J* 2003.; 37(2): 298.
26. Kinicki AF, McKee-Ryan C, Schriesheim Carson KP. Assessing the Construct Validity of the Job Descriptive Index: A Review and Meta-Analysis. *J Appl Psychol* 2002; 87 (1): 14-32.
27. Kuo Y C Interaction, Internet Self – Efficacy and Self – Regulated Learning as Predictors of Student Satisfaction in Distance Education Courses. A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree. Utah State University Logan; 2010.
28. Masic I. How to assess and improve quality of medical education: lessons learned from Faculty of

Medicine in Sarajevo. Bosn J Basic Med Sci 2010; 7(1): 74-89.

29. Monica M. Student Satisfaction and Graduate Part-Time Students. Continuing Higher Educ Rev 2014; 75: 113-20.

30. Soliman MM. Students' Perception of One Year Experience with the Clinical Skills Laboratory at King

Saud University Medical College. J Taibah Univ Med Sci 2009; 3(2): 140-7.

31. Vittorio Caprara G, Barbaranelli C, Steca P, Malone PS. Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. J Sch Psychol 2011;44(6): 473-90.

IDENTIFYING AND PRIORITIZING EFFECTIVE COMPONENTS IN ACADEMIC SATISFACTION, LEARNING AND QUALITY OF EDUCATION IN NURSING STUDENTS URMIA NURSING FACULTY

Zahra Tabibi¹, Javad Keyhan^{2*}

Received: 07 Oct, 2018; Accepted: 29 Dec, 2018

Abstract

Background & Aim: With the speed of change in today's world and the changing needs of individuals Changes in the quantity and quality of health care services are increasing. The nursing profession needs to be adapted to these changes and is constantly rebuilding in this field. Therefore, recognition of the factors affecting the educational elements and their importance for solving the existing problems and the low promotion of the educational process is indispensable. Accordingly, the present study aimed at "identifying and prioritizing the components of academic satisfaction, learning and educational quality in nursing students of Urmia Nursing and Midwifery Faculty".

Materials & Method: The research method was a combination of exploratory designs that were used in the qualitative part of the phenomenological method and in the quantitative part of the descriptive-survey method.

The statistical population included all undergraduate and postgraduate nursing students and nursing students, collecting data in a qualitative section in a targeted way and through a semi-structured interview with eight students, and using the theme-oriented or thematic method. And the factors affecting the variables were identified. Subsequently, based on the findings of the qualitative section, three questionnaires were prepared and then verified by three faculty members as well as a supervisor and their reliability coefficients were calculated through Cronbach's alpha for data collection. At this stage, a sample of 180 nursing students were selected randomly. Data collected at this stage were analyzed using descriptive and inferential statistics using spss 22 software.

Results: The findings of the qualitative section showed that from the perspective of students, the factors of six (individual characteristics, professional qualifications of faculty, educational and research factors, managerial and administrative, welfare and career factors and occupational and professional factors), on effective educational satisfaction are; Also, the factors (personal characteristics, educational and research factors, and welfare facilities) affect students' learning. Finally, factors (individual characteristics, educational environment, characteristics of professors in the form of professional qualifications And ethics) are also effective on educational quality. The results of the quantitative section indicated that among the identified factors, the factor of educational facilities and research has the greatest impact on academic satisfaction and students' learning. Among the factors affecting the quality of education, the educational environment and its characteristics, the highest impact and importance Has enjoyed. On the other hand, there is no significant difference between the viewpoint of male and female students about the factors affecting the three variables at the level of 5% error ($p < 0.05$).

Conclusion: The educational environment of the university and its facilities have an undeniable impact on the students' cognitive and psychological characteristics; therefore, monitoring these factors and examining their importance in promoting the level of educational and research services and the knowledge and ability of graduates can be very useful.

Keyword: Educational Satisfaction, Learning, Educational Quality, Nursing Students

Address: Department of Educational Sciences, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran

Tel: +9832754991

Email: zahra17160@yahoo.com

¹ Department of Educational Sciences, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran

² Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran (Corresponding Author)